

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА**

КОЛІСНИК МАРИНА ПАВЛІВНА



УДК 811.111:81'28

**ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ДІАЛЕКТУ АНГЛІЇ
У ПЕРІОД 1960-2010 РОКІВ**

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Харків – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор філологічних наук, професор
КАЛИТА Алла Андріївна,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»,
професор кафедри теорії, практики
та перекладу французької мови

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор
ВАЛІГУРА Ольга Романівна,
Київський національний
лінгвістичний університет,
завідувач кафедри східної філології

кандидат філологічних наук, доцент
ПАРАЩУК Валентина Юліївна,
Кіровоградський державний
педагогічний університет
імені Володимира Винниченка,
доцент кафедри германської філології

Захист дисертації відбудеться 04 грудня 2015 р. о 13.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.051.27 у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна (61022, м. Харків, майдан Свободи 4, ауд. 7-75).

З дисертацією можна ознайомитись у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Автореферат розіслано 30 жовтня 2015 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради



І.І. Морозова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Реферована дисертація присвячена вивченню особливостей функціонування фонетичних, лексичних і граматичних одиниць північно-східного діалекту (далі – ПСД) Англії у період 1960-2010 років, зареєстрованих у мовленні носіїв діалекту різних соціокультурних рівнів, статі та віку.

У вітчизняній і зарубіжній лінгвістиці значна увага приділяється актуальним питанням мовної варіантології та діалектології, закономірностям розвитку підсистем мови, мовленнєвої поведінки представників певної мовної спільноти, пошуку рушійних чинників варіювання мови (Р. І. Аванесов, О. П. Армаліте, О. І. Бродович, О. О. Бубеннікова, Л. Е. Калнинь, М. М. Маковский, Е. І. Мячинская, Д. А. Шахбагова, О. Д. Швейцер, Дж. Брук, Дж. Чемберс, П. Традгіл, М. Уейклін та ін.). Поряд з цим, зростає інтерес науковців до питань зв'язку мови з національною ментальністю й індивідуальністю її носіїв, який і сприяє поглибленому розгляду та підтримці територіальних діалектів.

Вивчення діалектів, у тому числі й ПСД Англії, традиційно базується на розгляді досить вузьких аспектів. Так, переважну більшість досліджень діалектів спрямовано на вивчення засобів *фонетичного рівня* (О. І. Міхалева, О. Я. Присяжнюк, І. А. Єршова, А. Х. Озієва, М. С. Трубецкой, У. Вієрек, А. Грімсон, Дж. Мілрой, Л. Мілрой). У лінгвістиці відомі й праці, присвячені винятково розгляду *лексичних* (Т. Л. Вільчінская, О. І. Лужаниця, Г. В. Коротаєва, Л. Бурбано-Елізондо, Дж. Брук, В. Скит, Б. Странг) та *граматичних* особливостей діалекту (Дж. Біл, Л. Андервольд, Дж. Снелл). У діалектології з'являються також праці (А. В. Коновалов, А. А. Мінасян, Дж. Біл та ін.), у яких досліджуються мовні засоби всіх рівнів діалекту, що, на жаль, розглядаються здебільшого як окремі елементи його структурного наповнення.

Оскільки англійська як полінаціональна мова обслуговує декілька територіальних національних спільнот, то вона розглядається як макромовне середовище, що складається з відповідних національних і територіальних підсистем. За цих умов під час вивчення діалектів англійської мови як підсистем мікромовного середовища загальнонаціональної мови виникає необхідність виділення мовних одиниць, що перебувають за межами спільного ядра, та зіставлення досліджуваних підсистем із системою стандартного варіанта англійської мови. На цьому, зокрема, наголошували М. М. Маковський, В. Н. Ярцева, А. Хьюз, П. Традгіл та ін. Таке вивчення ПСД як частини макросистеми англійської національної мови передбачає, насамперед, виявлення специфічних ознак на кожному з його мовних рівнів.

Разом з тим, у ході дослідження закономірностей мовного варіювання особливої **актуальності** набувають питання доцільності та повноти традиційного підходу до розгляду різновидів мови у площині їхньої регіональної специфіки, а також необхідності урахування таких факторів як соціальний статус мовців, їхні вік, стать, освіта, фах тощо.

Таким чином **актуальність** обраної теми полягає, по-перше, у системності підходу до вивчення діалектних відхилень від стандартної англійської мови, зафіксованих протягом історичного періоду 1960-2010 років. у мовленні мешканців північного сходу Англії, що відповідає сучасному розвитку лінгвістики, а саме поступовій зміні парадигм вивчення мови, коли переважні дослідження її статичних особливостей поступаються місцем розгляду динамічних характеристик, яких вона набуває у мовленні; по-друге, важливим аспектом вивчення діалекту є його розгляд протягом мікродіахронічних періодів (1960-1990, 1990-2000, 2000-2010), позаяк вони відзначаються найбільш інтенсивними соціокультурними трансформаціями суспільства Англії, зокрема її північного сходу. У колі зазначених питань знаходять своє відображення нагальні потреби лінгвістичної, історичної, соціальної, літературознавчої та інших практик, зумовлені гострою необхідністю у тлумаченні історичних, юридичних, технологічних документів, побутових і медичних текстів й літературних творів, виконаних з уживанням ПСД Англії, що також підсилює актуальність дослідження.

Зв'язок роботи з науковими темами. Дисертацію виконано в межах наукової теми «Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти», яку розробляє кафедра теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський Політехнічний Інститут» (протокол № 1 від 28 серпня 2009 р.). Проблематика роботи відповідає держбюджетній науковій темі № 0111U006668 Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Дослідження взаємодії одиниць мови й мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий, методичний та літературознавчий аспекти», затвердженій вченою радою ФЛ (протокол № 3 від 8.11.2010 р.).

Метою дисертаційного дослідження є встановлення фонетичних, лексичних і граматичних варіантів актуалізації ПСД Англії шляхом визначення особливостей їхнього функціонування протягом 1960-2010 років. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- визначити основні чинники, що зумовлюють виникнення діалекту та особливості його функціонування;
- уточнити поняття «діалект», його лінгвістичний статус у системі варіантологічних термінів і систематизувати наукові підходи до його вивчення;

- змодельовати загальні особливості генезису ПСД Англії;
- експериментально встановити типові фонетичні, лексичні та граматичні особливості ПСД Англії у період 1960-2010 років;
- здійснити кількісний та мікродіахронічний аналіз діалектних одиниць усіх рівнів мови протягом 1960-2010 років для виявлення тенденцій їхнього варіювання залежно від соціокультурного рівня, статі та віку мовців.

Об'єктом дослідження є північно-східний діалект англійської мови 1960-2010 років.

Предмет вивчення становлять фонетичні, лексичні та граматичні особливості функціонування мовних засобів ПСД Англії та їхнє варіювання у ракурсі мікродіахронії.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні про те, що особливості функціонування ПСД Англії 1960-2010 років демонструють суттєве діалектне варіювання на всіх рівнях мови та різний ступінь соціокультурної залежності: від високого у 1960-1990 до мінімального або нульового після 2000 року.

Матеріалом дослідження слугували діалектні одиниці фонетичного, лексичного й граматичного рівнів, дібрані із письмових транскриптів та автентичних записів мовлення носіїв ПСД Англії у період 1960-2010, зафіксовані у зазначених формах в обсязі електронного он-лайн архіву інтерв'ю «The Talk of the Toon». Масив експериментального матеріалу складала 97 діалогів, озвучених 156 дикторами-носіями мови регіону. Загальна тривалість звучання проаналізованого матеріалу становить 71 годину 11 хвилин; його обсяг складають 798314 слів тексту.

Для досягнення мети дисертаційного дослідження були використані загальнонаукові (абстрагування, узагальнення, формалізація, моделювання) та емпірико-теоретичні (аналіз, синтез) **методи**. Метод лінгвістичного спостереження й опису застосовано для систематизації та класифікації ознак діалекту. Зіставний метод залучено для виявлення специфіки функціонування ПСД Англії шляхом його порівняння зі стандартною англійською мовою. Приналежність аналізованих лексичних одиниць до ПСД встановлювалася методом словникових дефініцій. Експериментальне дослідження й опрацювання його результатів здійснювались з використанням спеціальних методів (аудиторський аналіз) та кількісного аналізу, що дозволило визначити особливості динаміки функціонування діалектних мовних одиниць на трьох часових зрізах у мікродіахронії. Метод графічної та лінгвістичної інтерпретації результатів дослідження залучено для систематизації отриманих у дисертації даних та викладу особливостей їхнього варіювання у вигляді рисунків, схем і діаграм.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому вперше: на базі системного підходу обґрунтовано загальну модель генезису ПСД англійської мови; визначено закономірності варіювання різнорівневих мовних засобів ПСД й експериментально обґрунтовано основні якісні і кількісні особливості їхнього функціонування; встановлено тенденції у варіюванні всіх мовних засобів у досліджуваному діалекті в період з 1960 по 2010 роки; доведено різноспрямованість змін у межах окремих мовних рівнів діалекту, що не є ізоморфними за ступенем їхнього варіювання; уточнено поняття «діалект», його лінгвістичний статус та класифікаційні ознаки.

Наукова новизна роботи може бути узагальнена у **положеннях, що виносяться на захист**:

1. Діалект є не домінуючим різновидом мови, вживаним, переважно, у повсякденному побутовому спілкуванні представниками окремої частини або певної територіальної одиниці країни, що належать до соціального класу, етнічної, національної чи соціально-професійної групи. Породження етнічно-територіального діалекту зумовлено відмінністю історико-культурного розвитку носіїв стародавньої або сторонньої мови, які мешкають на певній території, від загальномовної тенденції, що спричиняє формування сталих навичок використання ними діалектних фонетичних, лексичних і граматичних мовних форм.

2. Модель генезису ПСД відповідно до його соціально-геополітичної природи, спільних і диференційних ознак та особливостей вживання відбиває його саморозвиток як автономної мовної системи, що охоплює у якості складових мови північної, центральної і південної зон та функціонує у макромовному середовищі, до якого входять ще дві укрупнені системи: південний діалект з його регіональними різновидами і стандартна англійська мова.

3. Типовими відхиленнями від стандартної англійської мови у мовленні носіїв ПСД у період з 1960 по 2010 є: на фонетичному рівні: відтягнення язика назад при вимові фонемі [æ], заміна ядра дифтонга [eə] на напіввідкриту переднього ряду фонему [e], звуження ядра дифтонга [eɪ], заміна дифтонга [aɪ] дифтонгом [eɪ], опущення глайду дифтонга [aɪ], заміна дифтонга [əʊ] на довгий монофтонг заднього ряду [ɔ:], повна редукція голосних звуків, заміна задньоязикового [ŋ] на апікально-альвеолярний [n], наявність глотальної зупинки, оглушення кінцевих дзвінких приголосних, не вимовляння фонемі [l] прислівникового суфікса *-ly*; на лексичному рівні: вживання лексико-семантичних аналогів; на граматичному рівні: заміна непрямого особового займенника другої особи множини «you» його відповідною формою із закінченням «-s» – «yours», заміщення присвійного займенника першої особи множини «our» діалектним аналогом «wor»,

скорочення допоміжного або модального дієслова замість заперечної частки «*not*» у коротких формах заперечення.

4. Вплив соціокультурного рівня, статі та віку носіїв ПСД Англії на варіювання у їхньому мовленні діалектних одиниць усіх мовних рівнів за період 1960-2010 характеризується такими ознаками:

4. 1. У графічному вигляді загальна траєкторія генезису ПСД Англії відповідає кривій, що відтворює потенційно затухаючий хвилеподібний рух навколо уявної експоненти.

4. 2. Ступінь асиміляції елементів різних рівнів стандартної англійської мови носіями ПСД Англії не є ізоморфним: на тлі найменшого ступеня асиміляції фонетичного рівня спостерігається більший вплив норми на елементи лексичного та граматичного рівнів.

4. 3. Унаслідок економічного та культурного розвитку регіону у 2000-2010 роках соціокультурний рівень носіїв ПСД Англії перестає відігравати роль визначального фактора у наближенні їхнього мовлення до норми: у 2000-2010 максимальну кількість відхилень від норми англійської мови зафіксовано у представників високого, у 1990-2000 – у представників середнього, у 1960-1990 – у представників низького соціокультурного рівня.

4. 4. За віковим параметром частота діалектних відхилень варіює від максимальної у мовленні мешканців регіону віком 16-20 і 61-80 років до мінімальної у мовленні осіб віком 21-30 років, і займає проміжне положення у віковій групі 31-60 років.

Теоретичне значення дисертації визначається її внеском у загальну фонетику, лексикологію, граматику, регіональну й територіальну діалектологію, етнографію та соціолінгвістику. Уточнені поняття «варіювання», «варіантності», «варіативності», «варіанта» та «діалекту» поглиблюють парадигму теорії мовного варіювання. Важливими для соціолінгвістики, стилістики, культури мовлення та гендерології є отримані у роботі дані щодо соціокультурних, гендерних і вікових розбіжностей у мовній системі ПСД Англії. Розроблені критерії класифікації діалектів та узагальнені моделі генезису ПСД і механізму взаємодії засобів усіх рівнів мови в історичному процесі його формування розширюють потенційні можливості діалектологічних студій. Запропонована методика дослідження особливостей ПСД Англії може слугувати основою для вивчення різновидів інших мов і є внеском у діалектологію, зіставні й типологічні лінгвістичні студії.

Практичне значення дослідження визначається можливістю використання його основних положень і висновків у курсах теоретичної і практичної фонетики англійської мови (розділи «Акценти англійської

мови», «Орфоепічна норма англійської мови»), лексикології (розділ «Одиниці і категорії зіставної лексикології»), граматики (розділи «Зіставна морфологія», «Зіставний синтаксис»), стилістики (розділи «Категорія норми, типи стилістик», «Виразні засоби мови і стилістичні прийоми») і загального мовознавства (розділи «Мова і мовлення», «Мова і суспільство»), а також у лексикографічній практиці при укладанні словників.

Апробація результатів дослідження здійснена на засіданнях кафедри теорії, практики та перекладу французької мови і ради факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» (2011–2015) та на конференціях: Європейській конференції з мови, літератури й лінгвістики «East West» (Відень, 2014); на міжнародній науково-практичній конференції «Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти» (Київ, 2014), на двох міжнародних науково-практичних конференціях «Взаємодія одиниць мови і мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти» (Київ, 2013, 2014), на XIII науковій конференції з міжнародною участю «Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація» (Харків, 2014), на IV Міжнародній науково-методичній конференції «Формула компетентності перекладача» (Київ, 2013).

Публікації. Основні положення та результати дослідження відображено в 6 статтях, опублікованих у фахових наукових виданнях України (3,4 друк. арк.), 1 статті в іноземному виданні (0,6 друк. арк.), а також у 6 тезах доповідей на наукових конференціях (1,4 друк. арк.). Загальний обсяг публікацій становить 5,4 друк. арк.

Структура дисертаційної роботи складається зі вступу, п'яти розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг основного тексту з висновками – 196 сторінок, загальний обсяг праці становить 255 сторінок. Список використаної літератури містить 308 джерел, з яких 168 – іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано вибір та актуальність обраної теми, окреслено мету і завдання дослідження, визначено його об'єкт і предмет, описано матеріал і методи дослідження, висвітлено наукову новизну, теоретичне і практичне значення отриманих результатів, наведено основні положення, що виносяться на захист, подано дані про апробацію результатів дослідження.

Перший розділ «Теоретичне підґрунтя дослідження проблеми мовного варіювання англійської мови» присвячено розкриттю сутності

таких лінгвістичних понять, як норма і варіювання, з'ясуванню терміна «діалект» і визначенню його лінгвістичного статусу в системі варіантологічних термінів. Проаналізовано наукові підходи до вивчення діалекту як мовного явища, встановлено основні чинники і фактори, що зумовлюють виникнення та особливості його функціонування, окреслено історію розвитку наукового пізнання діалектів англійської мови, розглянуто специфіку онто- та філогенезу ПСД Англії, обґрунтовано особливості взаємодії мовних засобів у мовленні носіїв цього діалекту.

Традиційно норма розглядається у мовознавстві як сукупність найбільш сталих, традиційних реалізацій елементів мовної структури, дібраних і закріплених мовною практикою. Вона є регулятором фактичного поєднання мовних одиниць у межах мовної системи.

Варіативність мови або мовної норми характеризується змінами змістового насичення різнорівневих мовних одиниць, їхньою здатністю як систем накопичувати альтернативні або варіантні множини мовних одиниць, яка базується на варіюванні, тобто змінах звукового чи граматичного складу або значення лексичної одиниці, що сприяє виникненню певних тотожних варіантів.

Для коректного наукового опису наслідків природних змін, які відбуваються в мові, у розділі уточнено такі поняття як «варіативність», «варіантність», «варіювання» й запропоновано їхнє трактування:

Варіативність розуміється як іманентна властивість мови та мовної норми змінювати протягом природної еволюції змістове насичення різнорівневих мовних одиниць під впливом внутрішніх або зовнішніх до мови факторів.

Варіантність тлумачиться як онтологічна властивість мови як системи накопичувати альтернативні або варіантні множини мовних одиниць, що можуть бути схарактеризовані за ознаками рівня, ступеня та меж їхніх змін.

Варіювання інтерпретується як процес змін звукового складу або значення мовної одиниці, наслідком якого стає виникнення певних тотожних варіантів.

У розділі акцентовано увагу на двох відомих підходах до визначення поняття «діалект»: функціональному і структурному. Згідно з першим це поняття визначається як різновид мови, який вживається у якості засобу спілкування особами, пов'язаними тісною територіальною, соціальною або професійною спільністю. З позицій структурного підходу діалект трактується як різновид мови, що використовується на територіально-обмеженій мовній області та який відрізняється від стандартного варіанту наявністю певних структурних особливостей на фонетичному, лексичному і граматичному рівнях. Узагальнення результатів теоретичних досліджень

щодо визначення поняття «діалект» дозволило здійснити його авторське витлумачення як не домінуючого різновиду офіційної мови.

При цьому наголошено, що термін «діалект» як теоретико-абстрактний конструкт, який є за структурою узагальнюючим елементом певної понятійної системи, охоплює поняття акценту, койне, говору, тощо і вказує на особливості діалекту в мові й мовленні, його зв'язок з поняттями варіанта, літературної мови, стандарту та на причини його породження і розвитку, що й визначає його лінгвістичний статус.

Обґрунтована у розділі класифікація провідних ознак діалектів англійської мови дозволяє накопичити й акумулювати результати теоретичних та експериментальних досліджень особливостей всіх регіональних діалектів Англії, а також здатна слугувати методологічним підґрунтям виконання аналогічних досліджень в англійськомовних країнах. Отже, відповідно до класифікації будь-який діалект англійської мови може бути ідентифікований на основі властивої йому певної сукупності ознак. Найбільш загальними критеріями виділення будь-якого діалекту є соціокультурний рівень мовців, походження діалектів, регіон, тип місцевості й ступінь їхньої вживаності. Кожний із зазначених критеріїв за необхідності може бути диференційований на певну кількість рівнів його актуалізації. Так, у реальній дійсності можна виокремити випадки вживання діалекту мовцями високого, середнього і низького соціокультурних рівнів. За походженням вони поділяються на природні й міграційні різновиди мови, які класифікуються на національні та етнічні, у випадку із природними діалектами, і на власне міграційні й еміграційні, у випадку з міграційними діалектами. Щодо регіону й типу місцевості, то тут переважає традиційна класифікація з розподілом на південь, північ, схід і захід, з подальшим вичленовуванням конкретних районів або графств. За типом місцевості діалекти розподіляють на сільські й міські. Коли мова йде про частоту функціонування й внутрішньомовну структуру, то є сенс розмежовувати традиційні й переважні діалекти.

З'ясовано, що соціально-геополітична природа ПСД, а також загальні і диференційні ознаки та особливості розвитку й функціонування визначають його генезис, картина якого чітко демонструє, що філогенезис ПСД Англії як автономної мовної системи відбувається у макромовному середовищі, до складу якого входять ще дві укрупнені системи: південний діалект з його регіональними різновидами і стандартна англійська мова. Онтогенез цього різновиду мови відбувається у мікромовному середовищі його функціонування за рахунок взаємодії мов північної, центральної і південної зон як складників ПСД Англії. Такий умовний поділ північного сходу на три основних зони базується на соціальних та геополітичних,

а не на мовних факторах. На мовному рівні ПСД Англії має в основному спільні характеристики, з їх переважним збереженням у північній зоні.

Обґрунтована у розділі узагальнена модель механізму взаємодії мовних засобів в історичному процесі формування мовлення англійців північного сходу засвідчила доцільність диференційованого розгляду діалектних відхилень, уживаних ними на всіх мовних рівнях.

Другий розділ «Програма та методика дослідження особливостей функціонування мовних засобів північно-східного діалекту Англії» містить опис процедур вивчення особливостей функціонування ПСД Англії у період 1960-2010 та встановлення основних закономірностей варіювання фонетичних, лексичних і граматичних одиниць у мовленні носіїв цього діалекту. В методиці викладено логіку формування масиву експериментального матеріалу, розкрито умови аналізу мовних одиниць усіх рівнів та способи реєстрації, узагальнення й опису одержаних результатів.

Дослідження функціонування кожного мовного рівня ПСД передбачає два етапи. Завданням першого етапу вивчення фонетичного аспекту особливостей ПСД є аналіз і систематизація відхилень, виявлених у теоретичних та експериментальних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних лінгвістів. Другий етап полягає у виокремленні і зіставленні відмінностей у вимові голосних і приголосних ПСД з орфоепічною нормою англійської мови шляхом прослуховування озвученого матеріалу датованого 1960-2010 роками носіями стандартної англійської мови та аудиторами-фонетистами.

Відхилення у лексичній системі, виявлені у транскриптах автентичних записів мовлення носіїв ПСД, перевірялися шляхом віднаходження їх у словнику під редакцією Б. Гріфітса *«A Dictionary of North East Dialect»*. Дібрані лексичні одиниці класифікувалися за типом лексико-семантичного розходження плану вираження і змісту.

Вивчення граматичних відхилень ПСД Англії здійснювалося за допомогою систематизації даних, встановлених у працях інших лінгвістів, з подальшим виявленням додаткових морфологічних і синтаксичних відхилень шляхом аналізу основних категорій частин мови та граматичних моделей словосполучень і речень.

У третьому розділі **«Фонетичні особливості північно-східного діалекту Англії»** з урахуванням впливу провідних соціокультурних факторів викладено й інтерпретовано у графічному вигляді дані аналізу фонетичних відхилень від орфоепічної норми англійської мови у мовленні носіїв ПСД Англії у період з 1960 по 2010 рік.

У ході аудитивного аналізу зафіксовано 73% відхилень від нормативної вимови голосних фонем, та 27% відхилень у реалізаціях приголосних.

До найчастотніших відхилень у системі голосних у вимові чоловіків і жінок усіх досліджуваних соціокультурних рівнів та вікових груп віднесено у 1960-1990 роках:

- невідтворення явища редукції: заміна фонем [ə] на [ɒ] в ініціальному ненаголошеному закритому складі (100%);
- якісна редукція фонем [u:] у займеннику другої особи однини і множини *you* (86,36%) у 1960-1990 рр.; просунуте вперед положення язика під час вимови відкритої заднього ряду фонем [ɔ:] дозволяє кваліфікувати її як фонему просунутого вперед заднього ряду (67,86%);
- невідтворення явища редукції: заміна фонем [ə] на [e] у ненаголошеній позиції (66,67%);
- просунуте вперед положення язика під час вимови відкритої заднього ряду фонем [ɑ:], що дозволяє кваліфікувати її як фонему просунутого вперед заднього ряду (65,38%);
- заміна ядра дифтонга [əʊ] на фонему заднього ряду [ɔ] (60,47%).

Найчастотнішими у 1990-2000 роках є:

- невідтворення явища редукції: заміна фонем [ə] на [ʊ] у службових словах, у ненаголошеній позиції перед приголосним (77,78%);
- опущення ядра дифтонга [aɪ] у присвійному займеннику *my* (64,71%);
- заміна дифтонга [əʊ] на монофтонг заднього ряду [u:] (59,09%);
- опущення глайду дифтонга [eɪ] у відкритому складі (58,62%);
- неправильне горизонтальне і вертикальне положення язика у продукуванні фонем [ɪ] в кінці слова перед приголосною уподібнює її до фонем [i] (58,33%);
- заміна центральної фонем [ʌ] фонемою заднього просунутого вперед ряду [ʊ] (56,48%).

У період 2000-2010 відзначено відсутність вживання (більше 50%) жодного з проаналізованих відхилень у системі голосних звуків ПСД Англії.

На підставі аналізу мовлення носіїв ПСД Англії, зафіксованого за 1960-2010 роки, найчастотнішими відхиленнями у системі приголосних у вимові чоловіків і жінок усіх соціокультурних рівнів і вікових груп є:

- опущення фонем [h] на початку слова (68,42%), зафіксоване у 1990-2000 роках;
- опущення фонем [ð] у службових словах (58,62%) у 1990-2000 роках;
- опущення фонем [t] у кінцевій позиції (57,14%) у 1960-1990 роках;
- відсутність темного алофона фонем [l] в усіх позиціях (55,77%) у 1990-2000 роках;
- опущення фонем [d] у ненаголошених позиціях (54,55%) у 1960-1990 роках.

Частота фонетичних відхилень ПСД Англії у мовленні мешканців досліджуваного регіону має хвилеподібний характер: спадає у мовленні 21-30-річних мовців, зростає у віковій групі 31-50 років і знову спадає у групі 51-60-річних з подальшим зростанням у 61-80-річних носіїв діалекту.

У четвертому розділі «Лексичні особливості північно-східного діалекту Англії» наведено результати аналізу особливостей функціонування лексичних одиниць ПСД Англії у мовленні чоловіків і жінок різних соціокультурних рівнів та вікових груп, систематизовані в межах 1960-2010 років за трьома історичними періодами: 1960-1990, 1990-2000, 2000-2010 роки.

В експериментальному матеріалі розрізняються три основних види лексико-семантичних розходжень: розходження в зовнішній, матеріальній стороні лексичних одиниць при спільності значення, тобто розходження плану вираження відносяться до групи лексико-семантичних аналогів. Коли у плані вираження зовнішня оболонка слова має часткове спотворення за рахунок фіксації на письмі його фонетичного вираження, відхилення відносять до графонів. Коли зовнішня оболонка слова відрізняється від стандартної мови, відхилення належать до підгрупи діалектних слів. Решту відхилень, що характеризуються розходженням у значенні лексичних одиниць при спільності їхньої зовнішньої сторони, відносяться до дивергентів.

У мовленні представників північно-східного регіону Англії протягом 1960-1990 років найчастотнішими (41,47%) зафіксовані актуалізації графонів, кількість яких у наступні періоди знижувалась (18,93% у 1990-2000) та зростала (39,6% у 2000-2010). Актуалізація діалектних слів, що досягла 48,32% у 1960-1990, знижувалась поступово до 33,57% у наступні 1990-2000 та до 18,11% у 2000-2010 роках. Тенденція змін уживання дивергентів була дещо схожою із закономірністю актуалізації графонів, оскільки частота їх використання, досягнувши у 1960-1990 історичного максимуму 60,45% різко впала до 11,3% у 1990-2000 та більш ніж удвічі (28,25%) зросла у 2000-2010 роках. Поясненням такого хвилеподібного характеру зміни частоти вживання дивергентів представниками північно-східного регіону може слугувати ряд чинників, які призвели до нівелювання статусних характеристик мови.

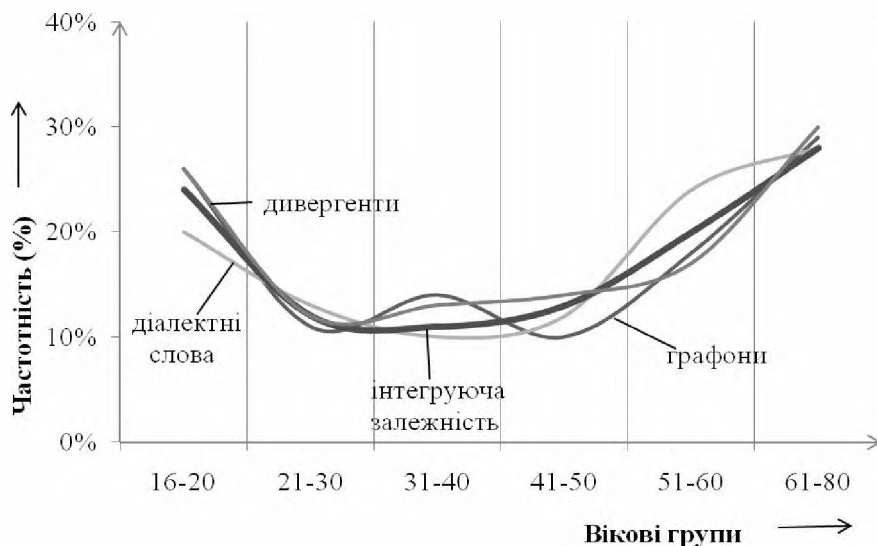


Рис. 1. Інтегруюча залежність частоти лексичних відхилень від вікових груп носіїв ПСД Англії 1960-2010 рр.

Якісний бік динаміки змін досліджуваних лексичних відхилень демонструє інтегруюча залежність їхньої частоти від вікових груп носіїв ПСД Англії 1960-2010 (рис.1), відповідно до якої тенденція до унормування мовлення, тобто зниження кількості графонів, діалектних слів і дивергентів, спостерігається у мовленні мешканців північного сходу Англії віком від 20 до 60 років, оскільки саме на цей період припадає пік соціальної та професійної діяльності особистості.

П'ятий розділ «Граматичні особливості північно-східного діалекту Англії» містить дані аналізу морфологічних і синтаксичних відхилень від стандартної англійської мови, зафіксованих протягом 1960-2010 рр. у мовленні носіїв ПСД Англії, що мають різні соціокультурні рівні, стать і вік.

До найчастотніших морфологічних відхилень у мовленні чоловіків і жінок усіх соціокультурних рівнів і вікових груп, що у період 1960-2010 були носіями ПСД, відносяться:

- зафіксовані у 1990-2000 97,62% заміни особового займенника *you* його діалектним аналогом *ye*;

- у 1990-2000 – 74,68% заміщення присвійного займенника *tu* непрямим особовим займенником *me*;

- у 1960-1990 – 71,43% вживання прислівника *maybe* замість модального дієслова *may* на позначення можливості;

- у 1990-2000 – 62,11% заміни непрямого особового займенника *me* непрямым особовим займенником *us*;

- у 1960-1990 – 59,02% особових займенників першої особи множини *we* замість непрямих особових займенників першої особи множини *us*;

- у 1960-1990 – 54,78% локально марковані повні заперечні форми з допоміжним дієсловом *do* – *divvent*

- у 1990-2000 – 52,17% заміни особового займенника другої особи множини *you* його відповідною формою із закінченням *-s* – *you*s.

Встановлено закономірності функціонування синтаксичних відхилень у мовленні чоловіків і жінок усіх соціокультурних рівнів і вікових груп, до яких віднесено:

- комбінування двох модальних дієслів у реченні, якщо одне з них представлено *can* або *could* (94,59%) зафіксоване у 1960-1990 роках;

- скорочення допоміжного або модального дієслова замість заперечної частки *not* у коротких формах заперечення (58,06%) у 1990-2000 роках;

- використання неозначеного артикля *a* зі словом *one*, перед яким відсутній прикметник (56,25%).

Отримані інтегральні показники залежності частоти граматичних відхилень від вікових груп носіїв ПСД Англії у період 1960-2010 свідчать, що зниження та зростання кількості морфологічних і синтаксичних відхилень у мовленні носіїв діалекту різних вікових груп корелює з етапами соціальної активності особистості, тобто тенденція до унормування мовлення спостерігається у мешканців регіону віком від 21 до 60 років.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження особливостей функціонування ПСД Англії у період 1960-2010 ґрунтується на функціонально-структурному підході з урахуванням соціокультурного та історичного аспектів.

Під поняттям «діалект» розуміємо не домінуючий різновид будь-якої офіційної мови, вживаний у повсякденному побутовому спілкуванні представниками окремої частини або певної територіальної одиниці країни, яких прийнято відносити до конкретного соціального класу, етнічної, національної чи іншої соціально-професійної групи людей та вважати, що причиною породження діалекту є причетність пращурів цих осіб до умов і подій історико-культурного розвитку, який відбувався на тлі використання ними стародавньої або сторонньої мови і спричинив формування сталих навичок її фонетичного, лексичного і граматичного складу.

Узагальнена модель механізму взаємодії мовних засобів у мовленні англійців північного-сходу виконала роль безпосереднього методологічного орієнтиру, який зумовив необхідність паралельного розгляду діалектних відхилень від стандартної англійської мови на трьох її основних рівнях.

За результатами дослідження у період 1960-1990 найчастотнішим на *фонетичному рівні* відхиленнями у системі голосних є: опущення глайду дифтонга [aɪ] у займеннику *I* [a]; у системі приголосних – заміни задньоязикового [ŋ] на апікально-альвеолярний звук [n]. На *лексичному рівні* зареєстровано вживання діалектних слів. *Граматичний рівень* характеризується морфологічними відхиленнями типу використання локально маркованих повних заперечних форм із допоміжним дієсловом *do* – *divvent* та синтаксичними типу вживання числівника множини з іменником однини.

Протягом 1990-2000 років частотними на *фонетичному рівні* в системі голосних були заміни центральної фонемі [ʌ] фонемою заднього просунутого ряду [ʊ]; у системі приголосних мали місце заміни задньоязикового [ŋ] на апікально-альвеолярний [n]. *Лексичному рівневі* властиве підвищення частоти діалектних слів у мовленні мешканців цього регіону. На *граматичному рівні* зафіксовано заміни непрямого особового займенника *te* непрямым особовим займенником *us* у системі морфологічних відхилень та наявність у системі синтаксичних відхилень правила північного підмета.

У період 2000-2010 на *фонетичному рівні* у системі голосних відмічено: звуження ядра дифтонга [eɪ] у закритому складі, або перед глухою приголосною; в системі приголосних – випадки глотальної зупинки на місці глухих проривних фонем [p], [t], [k]. На *лексичному рівні* зареєстровано вживання графонів. Щодо *граматичного рівня*, то серед морфологічних відхилень зафіксовано заміни непрямого особового займенника *te* непрямым особовим займенником *us*; серед синтаксичних відхилень виявлено випадки скорочення допоміжного або модального дієслова замість заперечної частки *not* у коротких формах заперечення.

Тенденція до рівномірного розподілу певних типів діалектних відхилень у межах часових періодів 1960-1990, 1990-2000 та 2000-2010 дає підстави вважати, що вони, закріплюючись у мовленні носіїв ПСД Англії та повільно зменшуючись з плином історичного часу відповідно до описаних нами законів генезису діалектів набувають ознак сталості, про що переконливо свідчить їхній рівномірний, відповідний зазначеним вище часовим періодам розподіл: на *фонетичному рівні*: відтягнення язика назад при вимові фонемі [æ], що уподібнює її з фонемою [ɑ], заміна ядра дифтонга [eə] на напіввідкриту переднього ряду фонему [e], звуження ядра дифтонга [eɪ] у закритому складі

або перед глухою приголосною, заміна дифтонга [aɪ] дифтонгом [eɪ], опущення глайду дифтонга [aɪ] у займеннику *I* /a/, заміна дифтонга [əʊ] на довгий монофтонг заднього ряду [ɔ:], повна редукція голосних звуків у ненаголошених складах та в словах у складі вставних конструкцій, заміна задньоязикового [ŋ] на апікально-альвеолярний [n], глотальна зупинка на місці глухих проривних фонем [p], [t], [k], оглушення кінцевих дзвінких приголосних, опущення фонем [ɪ] прислівникового суфікса *-ly*.

На *лексичному рівні* у мовленні представників регіону зареєстровано вживання графонів і діалектних слів. На *граматичному рівні* найтиповішими є: заміна непрямого особового займенника *you* його відповідною формою із закінченням *-s* – *you's*, заміщення присвійного займенника *our* його діалектним аналогом *wor*. Методами додаткового унормування та усереднення експериментальних даних доведено, що траєкторія генезису ПСД Англії відтворює потенційно затухаючий хвилеподібний рух навколо уявної експоненти.

За критерієм соціокультурного рівня мовців встановлено, що найвищі показники частоти діалектних відхилень зафіксовано у період 1960-1990 у мовленні представників північного сходу Англії, які мають *низький соціокультурний рівень*. Мовленню носіїв діалекту з *високим соціокультурним рівнем* у 2000-2010 роках властива максимальна кількість діалектних відхилень від стандарту англійської мови. У 1990-2000 роках мовлення мешканців цього регіону Англії із *середнім соціокультурним рівнем* маркується максимальним показником частоти використання діалектних відхилень. У 1990-2000 роках більшість діалектних відхилень припадає на середній соціокультурний рівень, оскільки саме у цей період регіон зазнав кардинальних змін: проведення реформ, закриття шахт, міграція населення, активізація діяльності жінок і т. ін. Такий розподіл досить щільно корелює зі специфікою розвитку суспільства північно-східного регіону Англії (доступність освіти, відхід регіону від суто промислового виробництва), який призвів до нівелювання статусних ознак мови, внаслідок чого у 2000-2010 роках соціокультурний рівень мовця перестає відігравати роль визначального фактора у наближенні його мовлення до норми.

Результати дослідження показують, що серед носіїв діалекту переважну схильність до коректності у мовленні демонструють жінки, оскільки у їхньому мовленні відзначено нижчу частоту відхилень на фонетичному та лексичному рівнях. Проте на граматичному рівні кількість відхилень від стандартної англійської мови домінує саме у мовленні жінок.

Специфіка залежностей частоти відхилень від віку носіїв ПСД Англії, зафіксованих у 1960-2010 роках, полягає в тому, що їхня розрахункова усереднена максимальна частота зареєстрована у мовленні представників

регіону віком 16-20 рр., поступово знижується у 21-30-річних і зростає у 31-60-річних. У групі 61-80 років спостерігається зростання усередненої частоти діалектних відхилень. Інтерпретована кривою інтегруюча залежність частоти діалектних відхилень від вікових груп носіїв ПСД Англії 1960-2010 років має хвилеподібний характер і досить щільно корелює з відповідними віковими періодами активної соціалізації мешканців регіону.

До перспективних напрямів подальшого наукового пошуку можна віднести особливості функціонування одиниць надсегментного рівня досліджуваного діалекту і їхню взаємодію із сегментним рівнем та специфіку актуалізації мовних одиниць ПСД Англії у різних функціональних стилях мовлення. Перспективним убачається й математичне обрахування на основі встановлення цифрових показників експоненційного зниження частоти відхилень на всіх мовних рівнях у мовленні носіїв ПСД Англії того історичного часу, у який слід очікувати практичне зникнення самого діалекту та відповідне збагачення стандарту англійської мови.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях автора:

1. Колісник М. П. Взаємодія мовних засобів у мовленні англійців північного сходу / М. П. Колісник // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – Вип.130. – С. 417-422.
2. Колісник М. П. Граматичні відхилення у мові північно-східного діалекту Англії / М. П. Колісник // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Філологічні науки. Мовознавство». – Луцьк : СЛУ ім. Л. Українки, 2014. – Вип.5 (282). – С. 87-92.
3. Колісник М. П. Особливості генезису північно-східного діалекту Англії / М. П. Колісник // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип. 39. – 2013. – С. 44-49.
4. Колісник М. П. Північно-східний діалект англійської мови як один з територіальних діалектів Великобританії / М. П. Колісник // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип. 30. – 2012. – С. 34-38.
5. Колісник М. П. Система відхилень у вимові голосних носіями північно-східного діалекту Англії 1960-1990 років / М. П. Колісник // Науковий журнал Запорізького національного університету. Серія «Нова філологія». – Запоріжжя : ЗНУ, 2014. – Вип. 65. – С. 116-121.
6. Колісник М. П. Уточнення змістового насичення терміна «діалект» / М. П. Колісник // Наукові записки. Серія: Філологічні науки

- (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – Вип.129. – С. 478-483.
7. Колесник М. П. Анализ состояния разработок критериев идентификации диалектов английского языка / М. П. Колесник // На пересечении языков и культур. Актуальные вопросы гуманитарного знания: межвузовский сборник статей : Вып. 2. – Киров: Изд-во ВятГГУ, 2013. – С. 56-63.
 8. Колісник М. П. Лексичні особливості функціонування північно-східного діалекту Англії / М. П. Колісник // Proceedings of the 1st European Conference on Languages, Literature and Linguistics. «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH. – Vienna, 2014. – P. 20-27.
 9. Колісник М. П. Лексико-семантична класифікація мовних одиниць північно-східного діалекту Англії / М. П. Колісник // Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: Матеріали I міжнародної науково-практичної конференції. – К. : «Кафедра», 2014. – С. 54-56.
 10. Колісник М. П. Розподіл лексико-граматичних класів північно-східного діалекту англійської мови Великобританії / М. П. Колісник // Формула компетентності перекладача: Матеріали IV Міжнародної науково-методичної конференції. – К. : НТУУ «КПІ», 2013. – С. 127-130.
 11. Колісник М. П. Соціокультурні фактори в діалектології / М. П. Колісник // Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація: Тези доповідей XIII наукової конференції з міжнародною участю. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. – С. 176-177.
 12. Колісник М. П. Стан досліджень територіальних діалектів англійської мови / М. П. Колісник // Взаємодія одиниць мови і мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – К. : НТУУ «КПІ», 2013. – С. 24-28.
 13. Колісник М. П. Тематичний розподіл лексичних одиниць північно-східного діалекту англійської мови / М. П. Колісник // Взаємодія одиниць мови і мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – К. : НТУУ «КПІ», 2014. – С. 25-29.

АНОТАЦІЯ

Колісник М. П. Особливості функціонування північно-східного діалекту Англії у період 1960-2010 років. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 – германські мови. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. – Харків, 2015.

У дисертації здійснено аналіз варіативності фонетичних, лексичних і граматичних відхилень за ознаками часових проміжків функціонування діалекту, а також статі, віку та соціокультурного рівня його носіїв.

Сформовані матриці частотних показників досліджуваних відхилень демонструють зміну загальноприйнятої тенденції, згідно з якою особливості функціонування ПСД Англії 1960-2010 років засвідчують суттєве діалектне варіювання на всіх рівнях мови (з домінуванням на фонетичному) та різний ступінь соціокультурної залежності: від високого у 1960-1990 роках до мінімального або нульового після 2000-х років. Виявлено високу частоту діалектних відхилень від норми у мовленні не лише 61-80-річних представників регіону, але й у 16-20-річних, що корелює з основними етапами соціалізації людини. Встановлено, що мовлення жінок відзначається більшою коректністю на фонетичному та лексичному рівнях. На граматичному рівні зафіксовано практично однакову частоту відхилень і у жінок, і в чоловіків.

Ключові слова: північно-східний діалект Англії, стандартна англійська мова, фонетичні, лексичні, граматичні відхилення, соціокультурний рівень, стать, вік.

АННОТАЦИЯ

Колесник М. П. Особенности функционирования северо-восточного диалекта Англии в период 1960-2010 годов. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.04 – германские языки. – Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина. – Харьков, 2015.

Базируясь на функционально-структурном подходе, в диссертации исследована вариативность гласных и согласных фонем, лексических единиц, морфологических и синтаксических отклонений от стандартного английского языка, зафиксированных в речи носителей северо-восточного диалекта Англии в период 1960-2010 годов.

В основу исследования положена идея о том, что особенности функционирования и генезиса северо-восточного диалекта Англии определяются, прежде всего, спецификой социокультурных изменений, происходящих с течением времени в среде его носителей.

Диалект рассматривается в работе как не доминирующая разновидность официального языка, употребляемая, преимущественно, в обыденном общении представителями отдельной части или территориальной единицы страны, которых принято относить к конкретному социальному классу, этнической, национальной или другой социально-профессиональной группе людей и считать, что причиной порождения диалекта является бывшая причастность предков этих лиц к условиям и событиям историко-культурного развития, происходившего на фоне функционирования

древнего или чужого языка и приведшего к формированию устойчивых навыков использования определенных единиц его фонетического, лексического и грамматического строя.

Путем анализа состояния изучения особенностей генезиса диалектов и специфики взаимодействия языковых единиц в речи их носителей, в работе обоснована классификация признаков диалектов английского языка, исходя из которой разработаны программа и методика экспериментального исследования особенностей северо-восточного диалекта Англии в период 1960-2010 годов.

Программа исследования предполагает формирование массива экспериментального материала и подбор аудиторов экспертной группы, определение номенклатуры сегментного состава северо-восточного диалекта путем проведения аудитивного и сравнительного анализов отклонений фонетических единиц сегментного уровня северо-восточного диалекта от орфоэпической нормы английского языка, выявление соотношения лексических единиц северо-восточного диалекта со стандартным английским языком, установление расхождений морфологического и синтаксического уровней грамматического строя северо-восточного диалекта Англии со стандартом английского языка, обработку, обобщение и оформление результатов экспериментального исследования.

Результатом исследования является определение фонетических, лексических, грамматических отклонений, зафиксированных в речи представителей региона на трех микродиахронических отрезках исторического времени (1960-1990, 1990-2000, 2000-2010 годы). Экспериментально установлены показатели частоты актуализации указанных отклонений. Приведена графическая интерпретация количественных зависимостей реализаций конкретных видов отклонений в фонетической, лексической и грамматической системах от социокультурного уровня и пола носителей исследуемого диалекта. Проверенные таким образом количественные показатели четко демонстрируют смену общепринятой тенденции, в соответствии с которой особенности функционирования северо-восточного диалекта Англии 1960-2010 годов демонстрируют существенное диалектное варьирование на всех уровнях языка и разную степень социокультурной зависимости: от высокой в 1960-1990 годах до минимальной или нулевой после 2000 годов. Кроме того, установлено высокую частоту использования в речи диалектных отклонений от нормы не только группой населения 61-80 лет, но и представителями региона возрастом от 16 до 20 лет, что соотносимо с основными этапами социализации человека. Что касается гендерных особенностей функционирования северо-восточного диалекта Англии, то речь женщин отличается большей корректностью

на фонетическом и лексическом уровнях языка, тогда как на грамматическом уровне зафиксировано равное употребление диалектных отклонений как в речи мужчин, так и в речи женщин.

Выделены наиболее частотные характеристики актуализаций изученных отклонений, сопровождаемые комментариями причин их порождения и тенденций функционирования в речи информантов, которые имеют преимущественно социальный и геополитический характер: географическая и социальная миграция населения, правительственные реформы и т.п. Спрогнозирована закономерность дальнейшего развития диалекта как составляющей английского языка на основании равномерного, согласно микропериодам (1960-1990, 1990-2000, 2000-2010 годы), распределения частоты функционирования отклонений от нормы в северо-восточном диалекте Англии, которая наиболее сохраняется на фонетическом уровне языка, как и было спрогнозировано моделью механизма взаимодействия языковых средств в речи представителей северо-восточного региона Англии.

Ключевые слова: северо-восточный диалект Англии, стандартный английский язык, фонетические, лексические, грамматические отклонения, социокультурный уровень, пол, возраст.

ABSTRACT

Kolisnyk M. P. Characteristics of North-Eastern Dialect of England Functioning within the Period of 1960-2010. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philology: speciality 10.02.04 – Germanic languages. – Vasyl Karazin Kharkiv National University. – Kharkiv, 2015.

The paper is a study of the variability range of phonetic, lexical and grammatical deviations with regard to the time intervals of the dialect functioning as well as gender, age and the dialect speaker's social-and-cultural level.

Our frequency rate matrixes of the mentioned deviations show the change of a conventional tendency according to which the characteristics of the north-eastern dialect of England within the period of 1960-2010 display essential dialect variations on all language levels (phonetic in particular) as well as different degrees of social-and-cultural dependency – from the highest during 1960-1990 to the lowest or even zero after 2000. High functioning frequency of dialect deviations is established not only in the speech of 61-80 year-old region residents but also in the speech of 16-20 ones thus correlating with the main stages of the person's socialisation. Women's speech tends to be more proper on phonetic and lexical levels; on grammatical level, dialect deviations' frequency in the speech of women and men tends to parity.

Key words: north-eastern dialect of England, Standard English, phonetic, lexical, grammatical deviations systems, social-and-cultural level, the speakers' gender and age.

Підписано до друку 26.10.2015.
Формат 60 x 90/16. Друк ризографічний.
Гарнітура Times New Roman.
Зам. 1910/2015. Ум. вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Ціна договірна.

Надруковано ФОП Сверделов М.О.
м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 24, корп. А, кв. 33.
Свідоцтво про державну реєстрацію ВОО № 971661 від 13.12.2005.